

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-08-13

Vår referens

Matilda Quisbert

Utredningssekreterare

matilda.renkvist-quisbert@malmö.se

Remiss om En effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)

HVO-2024-1821

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 9 juni 2022 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över möjligheterna att förbättra förutsättningarna för Inspektionen för vård och omsorg (IVO) att utöva tillsyn och ha möjlighet att ingripa när tillsynen visar på brister inom socialtjänst eller verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Syftet är att tillsynen ska bli mer effektiv och att den demokratiska kontrollen över välfärden ska stärkas.

Utredningen föreslår att IVO ska få möjlighet att ta ut sanktionsavgifter på två avgränsade områden där det är vanligt med återkommande brister och där konsekvenserna för placerade barn och unga kan bli allvarliga. Utredningen föreslår även att den lämplighetsbedömning som IVO gör i samband med en ägar- och ledningsprövning enligt socialtjänstlagen eller LSS uttryckligen ska omfatta den juridiska person som är sökande eller tillståndshavare. Utredningen föreslår i motsats till vad som föreslås i betänkandet av Framtidens socialtjänst att särskild avgift bör vara kvar och att beloppsintervallet bör höjas. Utredningen föreslår vidare att kommuner ska bli skyldiga att anmäla till IVO när de gör väsentliga förändringar i egen anmälningspliktig verksamhet, liksom när verksamheten upphör tillfälligt eller läggs ned. Utredningen föreslår slutligen att regeringen ger Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att uppdatera och utveckla tidigare framtaget stöd för vård- och omsorgssektorn i samverkan med IVO, Ekobrottsmyndigheten och Sveriges kommuner och regioner med flera aktörer.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens synpunkter redogörs för i förvaltningens förslag till yttrande.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Betänkande av utredningen om
- en effektivare tillsyn över socialtjänsten
- Tjänsteskrivelse 2024-08-28 Remiss om En effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)
- Förvaltningens förslag till yttrande

Beslutsplanering

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott 2024-08-20

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2024-08-28

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Regeringen beslutade den 9 juni 2022 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över möjligheterna att förbättra förutsättningarna för Inspektionen för vård och omsorg (IVO) att utöva tillsyn och ha möjlighet att ingripa när tillsynen visar på brister inom socialtjänst eller verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Syftet är att tillsynen ska bli mer effektiv och att den demokratiska kontrollen över välfärden ska stärkas. Utredningen har haft i uppdrag att analysera och ta ställning till om IVO behöver bättre förutsättningar för sin tillsyn över socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. Det inkluderar myndighetens förutsättningar att hindra olämpliga privata utförare från att bedriva omsorgsverksamhet. Så kallad välfärdsbrottslighet uppmärksammas allt mer i vård- och omsorgssektorn. I utredningens uppdrag ingår också att närmare analysera några förslag som rör IVO:s tillsyn som utredningen Framtidens socialtjänst lämnade i sitt slutbetänkande Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020: 47). Direktivets avgränsningar till socialtjänst och LSS innebär att utredningens analyser inte omfattar IVO:s tillsyn över hälsa- och sjukvård.

Sanktionsavgifter och vite

Utredningen föreslår att IVO ska få möjlighet att ta ut sanktionsavgifter på två avgränsade områden där det är vanligt med återkommande brister och där konsekvenserna för placerade barn och unga kan bli allvarliga. Det ena fallet gäller när den som bedriver en verksamhet som står under IVO:s tillsyn enligt socialtjänstlagen

eller LSS har brutit mot villkor som föreskrivs i verksamhetens tillstånd. Denna del av förslaget omfattar alltså enbart privata utförare. Det andra fallet är när huvudmannen före sin anställning av personal har underlåtit att kontrollera misstanke- och belastningsregister i enlighet med lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn.

IVO förelägger inte verksamheter inom Statens institutionsstyrelse vid vite. Samtidigt visar IVO:s tillsyn att dessa verksamheter ofta har allvarliga och återkommande brister, även efter föreläggande. Mycket talar för att det behövs tydligt lagstöd för att det ska vara tillåtet att förelägga staten vid vite. Utredningen föreslår därför en uttrycklig bestämmelse om detta.

Lämplighet och olovlighet

Utredningen föreslår att den lämplighetsbedömning som IVO gör i samband med en ägar- och ledningsprövning enligt socialtjänstlagen eller LSS uttryckligen ska omfatta den juridiska person som är sökande eller tillståndshavare, något som inte görs idag. Utredningen vill även ge IVO befogenhet att förbjuda en verksamhet som bedrivs utan giltigt tillstånd från myndigheten. För att komma åt oseriösa aktörer föreslår utredningen även att IVO ska kunna återkalla tillstånd för verksamheter som är vilande och har varit det i en sammanhängande tid av minst sex månader. Vidare ser utredningen ett behov av att göra det straffbart med böter för den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud om att bedriva verksamhet enligt LSS.

Särskild avgift för ej verkställda beslut

Utredningen har haft i uppdrag att analysera de förslag som rör IVO:s tillsyn som utredningen Framtidens socialtjänst lämnade i sitt slutbetänkande Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020: 47). Utredningen motsätter sig flera av de förslag som lämnats som berör IVO:s tillsyn med hänvisning till att de försvårar tillsynen. Utredningen anser därför att särskild avgift bör vara kvar och att beloppsintervallet bör höjas. Utredningen föreslår att beloppsgränserna i både socialtjänstlagen och LSS ska höjas till att motsvara dagens penningvärde. Det innebär att den nedre gränsen ska höjas från 10 000 kronor till 15 000 kronor och den övre gränsen från 1 000 000 kronor till 1 500 000 kronor. Utredningens argument är att rättssäkerheten för enskilda kan försämrats om avgiften tas bort med hänvisning till att insatser riskerar att inte ges till enskilda utan oskäligt dröjsmål. Utredningen ifrågasätter även insatser till enskilda utan föregående behovsprövning eftersom de anses svåra att följa upp för IVO.

Anmälningsskyldigheter för kommun

Utredningen föreslår en utökad anmälningsskyldighet för kommunerna i två avseenden. Utredningen föreslår att kommuner ska bli skyldiga att anmäla till IVO när de gör väsentliga förändringar i egen anmälningsskyldig verksamhet, liksom när verksamheten

upphör tillfälligt eller läggs ned. Kommunen ska göra en sådan anmälan inom en månad från det att förändringen har genomförts.

Kommunen ska även vara skyldiga att anmäla vissa förhållanden hos avtalat privat utförare. Kommunens anmälningsskyldighet ska enligt utredningens förslag omfatta tre situationer. En sådan situation är om det finns anledning att anta att en enskild bedriver yrkesmässig verksamhet enligt socialtjänstlagen eller LSS utan tillstånd. En annan situation är om det kan ifrågasättas om en tillståndshavare är lämplig att bedriva sådan verksamhet. En tredje situation är om kommunen uppmärksammar allvarliga brister i utförandet av verksamheten.

Kommuners avtalsuppföljning och innehåll

Utredningen har analyserat om IVO ska ha i uppgift att genom tillsyn granska hur kommunerna kontrollerar och följer upp sina avtal med privata utförare inom socialtjänsten och LSS och vad myndigheten har för möjligheter att ge kommuner råd och vägledning om avtalens innehåll. Utredningen bedömer att IVO inte bör ha i uppgift att granska hur kommuner följer upp de civilrättsliga avtal som de har ingått med privata utförare på dessa områden. IVO bör inte heller ha i uppgift att ge kommuner råd och vägledning om avtalens innehåll. Utredningen föreslår i stället att regeringen ger Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att uppdatera och utveckla tidigare framtaget stöd för vård- och omsorgssektorn i samverkan med IVO, Ekobrottsmyndigheten och Sveriges kommuner och regioner med flera aktörer.

Kvalitetsgranskning som komplement till tillsyn

Den tillsyn som IVO bedriver granskar om verksamheter följer de lagar och regelverk som finns inom respektive verksamhet. Enligt utredningen anses detta inte bidra till ett önskat kontinuerligt lärande samt verksamhetsutveckling i de granskade verksamheterna. Därför ger utredningen förslag på att IVO ska få i uppdrag att kvalitetsgranska verksamheter som komplement till tillsynen. För att det ska vara möjligt krävs en utredning om förutsättningar för att införa kvalitetsgranskning inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Utredningen föreslår därför att IVO och Socialstyrelsen får ett gemensamt regeringsuppdrag om att utreda förutsättningarna.

Ansvariga

Sofie Westlund, avdelningschef
Sergio Garay, förvaltningschef